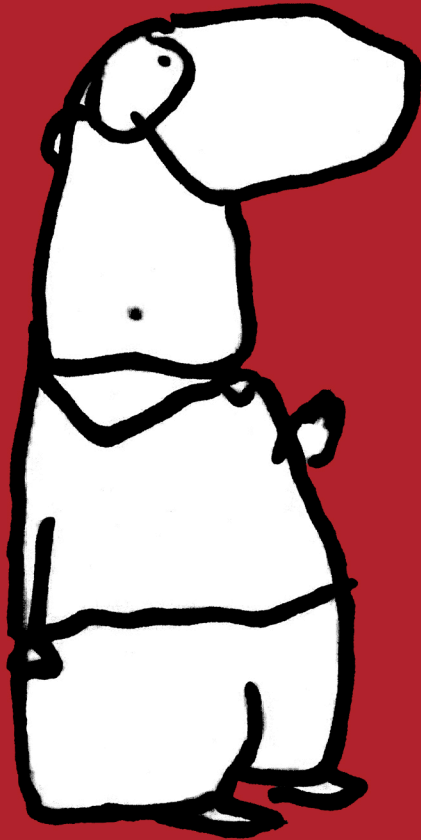

POLOTEC

PAVEL ŠPAČEK

PAVEL ŠPAČEK

POLOTEC

Copyright © Volvox Globator, 2016
Copyright © Pavel Špaček, 2016
Illustrations © Marek Douša, 2016

ISBN 978-80-7511-292-7
ISBN 978-80-7511-293-4 (e-pub)
ISBN 978-80-7511-294-1 (pdf)

PAVEL ŠPAČEK

POLOTEC

Dne 1. června roku 1970 ve 3 hodiny 12 minut Greenwichského času havaroval Tupolev Tu-104A OK-NDD ČSA letící na trase Praha – Tripolis. K havárii došlo necelé 2 km před prahem dráhy cílového letiště v Libyi. Bylo bezvětří, dohlednost 3 km, lehká mlha. Posádka provedla dvakrát nezdařené přiblížení na RWY 18. Na třetí pokus se piloti rozhodli přistát na RWY 36. Bylo povoleno vizuální přiblížení a přepnutí dráhová světla. Letadlo zmizelo v nízké vrstvě mlhy a službu konající dispečer zahlédl jižně od letiště oranžový záblesk. Zahynulo šest cestujících a sedm členů posádky. Oba piloti byli kapitáni, vládla mezi nimi rivalita a dvěma nezdařilými přiblíženími zřejmě vzájemně zkoušeli své schopnosti. Pravděpodobnou příčinou nehody bylo jejich rozhodnutí sestoupit pod bezpečnou výšku. Za normálních okolností již třetí přiblížení není povoleno, ale letadlo v Tripolisu muselo přistát kvůli blíže nespecifikovanému nákladu.

Interní zpráva ČTK

Mustang

I.

Carroll Shelby byl nejen vynikajícím automobilovým závodníkem, ale navíc také ladičem vozů. Ladič pianin je člověk, velmi často slepý, který umí rozezvučet nástroj čistými a uchu lahodícími tóny. Ladič vozů je člověk, který z auta dokáže dostat maximum. Ve výkonu i eleganci. Je to člověk, který rozumí duši automobilů, je s ní propojen startovacími kabely jako pupeční šňůrou. Auto odšpuntuje jako vzácné víno, bez násilí, s citem a zručností. V devadesátých letech dvacátého století se této činnosti začalo hovorově říkat vytunit, z anglického *tuning*, ale v první polovině šedesátých let pan Shelby svůj nejzdařilejší model *Mustang GT 350* ještě něžně ladil.

K dokonalosti svého miláčka vyladil v roce 1965, právě tři roky poté, co byl v jednom karlínském bytě na staré drátěné posteli počat Michal Jáselský. Jen díky souhře těchto událostí se mohl jednoho zářijového odpoledne posledního roku dvacátého století po levém vltavském břehu projíždět mladý muž v jednom z mála exemplářů mustanga, které se v té době v Praze nacházely.

Michal měl odmalička rád všechny technické vymoženosti, angličáky v krabici od bot, plastové kity nebo upoutance zapáchajícího ricinovým olejem. Nakonec přišel *fichtl*, odkapotovaná padesátka. Ford Mustang GT 350 se svojí technickou i estetickou dokonalostí stal pro Michala zhmotněním nedosažitelné představy o svobodném životě. O tom z přelomu šedesátých a sedmdesátých let na západ od tehdejších československých hranic. Kromě koženého saka, mohutných kotlet, barevných košil a korálků na koženém řemínku, také *Doors* a *Janis Joplin*, ale hlavně *Greatfull Dead*. Ta představa ho jako záře nízko ležícího slunce oslňovala celé dospívání. Až jí v pětadvaceti podlehl a vydal se za svými idoly.

Dnešní zářijové slunce ale přivolalo jinou vzpomínku. Dlouhé ostré stíny krájí dejvické ulice na tenké zlatavě skořicové řezy. Žene se ze školy, přeskakuje ze stínu do světla, přes rameno botasku, do nejbližší trafiky pro kartony od amerických cigaret. Kdo oželel oběd v jídelně, měl šanci, že na něho jako na prvního ve dveřích trafikantka zamává modrozlatým podlouhlým kartonem od *Stuyvesant* nebo dokonce nadmíru vzácným téměř krychlovým od *Dunhill*. Kouřit začal v sedmnácti.

Sevřel krátkou řadicí páku. Zelená. Ještě pár světel, strakonická výpadovka, a pak jen lesy nad přehradou. Michal si uvědomil, že po pěti letech, co se vrátil do Čech, překoná málokterá z radovánek noční Prahy, kterým se nijak nevyhýbal, jeden večer strávený o samotě na Harlekýně. Mohlo se zdát, že svým neskrývaným vztahem k tomuto místu potvrzuje představu o tom, že se vrátil domů jen kvůli restituci rodin-

ného majetku. Na řečech mu nezáleželo a nakonec na nich, jak už to bývá, něco pravdy bylo.

Navrácený majetek mu připomínal dědu. Harlekýna byla jeho velká láska. Máma mu o něm odmalička vyprávěla, pak i v dopisech psala, ale ty kusé příběhy byly málo na to, aby se z nich dal uplést srozumitelný provaz rodokmenu. Důležité žíly rodového lana našel až po návratu právě zde. Často si kladl otázku, jestli se dědovi v něčem podobá. Většinou dospěl ke kladné odpovědi. Věřil, že by se za něj děda nestyděl.

Příjemné myšlenky však záhy vytěsnil ty neodbytné. Uvědomil si, že rozhodující soud přijde brzy. Pak se teprve uvidí, jestli měl jeho návrat nějaký smysl. Aspoň ten obchodní, protože jinak tomu už moc nevěřil. Z rádia i televize se tady stále častěji ozývaly hlasy ne nepodobné těm, před kterými utekl. Deset let po revoluci, která přišla rok po jeho emigraci. Byla-li to vůbec nějaká revoluce. Obrýlený seladon s knírkem a hlasem transsexuála z nejlepšího losangeleského gay klubu skutečně revolucionáře nepřipomíná ani náhodou. Nakonec si vždycky řekl, že obchod je obchod. Kvůli tomu tady už pátým rokem zůstává. Znalost domorodého jazyka mu totiž zajistila dobře placenou práci pro amerického počítačového giganta a dnes i rozhodující pozici při rozhovorech o důležité státní zakázce. Opakovaně při nich zjišťoval, co znamená označení „balkán“. Dlouho nechtěl uvěřit mafiánským historkám, ale jejich živé obrazy na něho probleskovaly stále častěji. Energii do nekonečných jednání mu dodávala vidina úspěchu spojeného s provizí, která mu umožní založit si svůj vlastní obchod, jak se říká, udělat se pro sebe. Takhle by to asi řekl děda, pomyslel si s úsměvem.

Vyřadil rychlost a zpod kapoty se ozvalo medové bublání holuba hřivnáče. Bíle lemované pneumatiky s vyplétanými středy se ledabyly stočily ke krajnici a neslyšně přijížděly ke starému motorestu. Obvykle si tady půlí cestu.

Motorest Halda tu stál už za bolševiků a svým názvem i zastaralým interiérem připomínal hornickou minulost kraje. Na stolech pokrytých ubrusy byly připravené hluboké talíře a lžice. Polévku tady ještě nalévali z nerezových šálek. Na tak plonkový čas, mezi obědem a večeří, bylo poměrně plno. Michal zamířil k baru.

„Dobrý den, Jolano, jak to jde?“ vyhoupl se na barovou stoličku.

„Ale jo, normál, jako vždycky.“

„Lepší než rozporkou do čela, říkalo se za nás.“

„To já nevím, co se za vás říkalo.“

„No promiň, měl jsem dojem, že nejsi o tolik mladší.“

Jolana našpulila rty, dolní o poznání plnější, a přimhouřila bleděmodré oči posazené pod husté slámové obočí. Vlasy měla stažené do copu a jen pár neposlušných pramenů rámovalo tvář. To vylepší každou, pomyslel si. Proč má ale na ramenou a na zádech vytetované neumělé ornamenty připomínající hvězdné války v podání dětí z mateřské školky, tomu nerozuměl. Neznal její příběh, ale čmáranice na ženském těle ho nebavily.

„Dlouho ses neukázal, fešáku. Co si dáš?“

„Něco k jídlu, jestli máš vařeno.“

„Míla ti něco udělá. Spěcháš?“

„Ani ne, normálně, poslední dny je docela kalup, ale dneska mě čeká klidnej večer. Žádný řečičky, telefony, jen krb, trochu muziky, třeba starý *Birds*.“

„Chceš pivo?“

Jolana utírala sklenice a vypadala u toho jako v béčkovém americkém filmu. Michalovi se ten laciný obrázek ani po pěti letech ve Státech neokoukal. Jó, bary na středozápadě, z toho už asi nevyrostu, usmál se v duchu.

„Víš, že ani ne? Dneska si výjimečně nedám. Zato kouřit budu. Stuyvesant ani dunhill asi nebudou, tak třeba červený malborka. Máš?“

Podávala mu červenobílou krabičku a zase našpulila rty. Je to fakt docela pěkný, všiml si znovu. Krabičku otevřel po paměti, vytáhl jednu z dvaceti sester, vložil do pusy a zapálil bratrem zipem. Zasmál se té sourozenecké idyle.

„Ale nejdřív mi dej kafe,“ zakončil svou objednávku a pomalu vyfoukl kouř, „ale ne presso!“

„To vím, nejsem blbá, něco si ještě pamatuju,“ zakroutila hlavou.

Michal se bez zájmu rozhlížel po lokále. V hlavě mu pochodovaly události posledních dnů. Valné hromady, nabídky, smlouvy, kurzovní lístky, dodatky smluv a další pramálo roztomilý balast, před kterým dnes prchal. V polovině cigarety pohlédl ke vchodu – a na obchod rázem zapomněl.

Ve dveřích stála žena. Kolem třiceti, drobná v ramenou, útlé paže, směrem k podlaze však postava nabírala na ženskosti. Mírně zvlněné tmavě hnědé vlasy pod ramena, přes jedno omlácenou kabelu. Otráveným pohledem přejela lokál. Asi ji také odradily prostřené stoly, a tak líně zamířila k baru. Na volné místo nedaleko Michala ji doprovodilo mnoho lačných pohledů, Michalův nevyjímaje.

ĀERVENĪ
MALBOŅKA
MĀS!

NE.
JSMĒ,
LEUNA,
KNĪŽKA.
JENON
ĀERNOBĪLĪ!

„Co si dáte?“ zeptala se zdvořile Jolana. Napětí v sále, které způsobila tmavovláška, si nemohla nevšimnout.

„Kafe a minerálku.“

„Máme jen sodovku.“

Mávla rukou. Michalovi se gesto naprosté rezignace líbilo, zároveň však snižovalo možnost zahájit nenásilnou konverzaci. Ledabylé mávnutí jako by zahalilo neznámou do mlhy, ve které bez horských hřebenových tyčí nebylo orientace. Jednu takovou tyč Michal přece objevil.

„Nejlepší by byl celý sifón,“ pronesl nahlas.

„To jsme v Brně?“ odpověděla, aniž zvedla hlavu.

„No to ne, ale...“

„Taky se mi nezdálo, že bych jela z Prahy tak dlouho.“

„Možná je to tím, jak svižně řídíte,“ zasmál se vlastní odpovědi spokojeně Michal a míchal přitom pomalu svého turka.

„Možná.“

Seděli dál mlčky, soustředěni na své objednávky. Michal se bez zájmu porýpal v řízku, půlku nechal a nesnažil se ani začít náhradní hovor s Jolanou. Proč taky? Jede odpočívat, zkontrolovat dům a v klidu se vyspat. Když dopil sodovku, nedalo mu to a mrkl po vedlejší barové židli. Sousedka se právě snažila peněženkou v ruce přivolat barmanku.

„Po tom kafi to pojede ještě rychlejc,“ neodolal se připomenout Michal.

„To je dobrý,“ řekla tmavovláška Jolaně. Otočila k Michalovi svoje chladné oči.

„Jelo by to rychleji, kdyby mělo co,“ sklouzla ze stoličky a rychle zmizela z lokálu. Tak rychle, že si toho na rozdíl od jejího příchodu nikdo ani nevšiml. Kromě Michala.

„Ještě něco k pití?“ zeptala se Jolana a Michal slyšel v hlase špetku zlomyslnosti.

„Třeba ještě jedno kafe. A tentokrát presso.“

„Jo, jo, chtělo by to změnu,“ vyjmula zkušeným pohybem ze stroje sítko na kávu.

„Myslíš, že by stála za změnu?“ přistoupil na exkurzi do svého soukromí. „Připadala mi jak pohlazená Mrazíkem. Studená jak Němka. To není nic pro mě.“

„To musíš vědět sám, ale mluvila docela obstojně pražsky. Dneska nějak nechutnalo?“

„Ale to nebylo kvůli té ženský. Mám teď trochu starosti. Radši pojedu. Čeká mě výtečné červené, merlot, ročník devadesát tři. Takže zaplatím. I to kafe, samozřejmě,“ dodal, když si uvědomil, že presso už stojí před ním.

Jen co opustil motorest, zmizela Jolana v chodbě za závěsem. Rukou si upravila neposedný pramen za ucho, vytáhla masivní mobilní telefon a v kalném světle chvíli hledala číslo.

„Halo, jo, to jsem já, tak opravdu, teď odsud odešel a jede na barák. Jo a možná nebude sám.“

II.

Mosazná klika chvíli vzdorovala a nakonec s temným zavržením otevřela kovanou branku uprostřed břechanem porostlé zídky. Cesta dlážděná nepravidelnými kameny vedla ke schůdkům a pak dál k domu. Secesní vila působila v zalesněné krajině trochu nepatřičně. Pozdním odpoledním sluncem osvětlená stráž, posetá prvním spadáním listím, doplnila umělecký dojem samotné stavby.

Dům stál na mírném svahu nad údolím Vltavy. Samota vznikla zatopením přehradní nádrže v padesátých letech. Voda odřízla pozemek od nejbližších vesnic. Původní zemědělské stavení nechal Michalův děd před válkou přestavět na vilu v pseudosecesním stylu. Myslel si, že se tady ukryje před valící se pohromou. Jeho pošetilost byla z dnešního pohledu nepochopitelná, ale dnes už Michal věděl, že každá doba má svá osudově chybná rozhodnutí. Všemi obdivovaná stavba dědu od koncentráku nezachránila. Po letech bolševické devastace ji mohl konečně užívat jeho vnuk. Oprýskané dveře poslechly klíč bez odmlouvání a dům plesnivě vydechl.

„Stejně nevím, jestli mám jít dovnitř,“ řekla Bára a zastavila se na prahu.

„Rozhodně nemusíš,“ šátral Michal po světle na zdi chladné chodby.

„Opravdu nejezdím s každým řidičem hned domů.“

„Ani já neberu každou zpruzenou stopařku, a už vůbec ne k sobě domů.“

„No to už jsme si snad vysvětlili po cestě. Teda trochu kyselá jsem byla, když jsi mi zastavil s tím svým bourákem. K těmhle autům nemá člověk moc důvěry.“

„Dobrá, klidně si odstopuj zpátky k motorestu. Ale pokud se nebojíš společnosti mírně unaveného muže, pojď dál.“

Zasmáli se tomu a vešli dovnitř. Uříčený mustang zůstal venku. Nikdo ho nevyhřebelcoval.

Za chvíli už v krbu hořela dubová polena, ale rozežhát prochladlý dům se moc nedařilo. Seděli v křeslech potažených rozpraskanou kůží, na sobě silné deky. Za okny se smrákalo.

„Opravdu nechceš ochutnat víno?“

„Ne, čaj je bezva. Kdo byla ta paní, kterou jsme viděli před domem? Říkal jsi, že je to tu opuštěná samota.“

„Paní Lomecká. Bydlí tady nedaleko a chodí sem uklízet. Teda většinou jezdí na kole.“

„V těch kopcích to na kole musí být fuška.“

„Jezdíš na kole?“

„Ani omylem.“

„Aha, takže jenom starost o bližní. Neboj, cesta je po vrs-
tevnici, sice nad srázem, ale po rovině. Baba se nenadře.“

„Aha, láska k bližnímu.“

„No, chodí sem na můj vkus už hodně dlouho. Ale jinak si
nestěžuju. Já bych tady uklízet nechtěl.“

„Co je to hodně dlouho?“

„Jak jsem ti cestou vyprávěl o dědovi, tak po válce se tady
s babi a mámou moc neohřáli. Dědu bolševici zavřeli a dům
zabrali.“

„A co tady bylo?“

„Když si postavili přehradu, začali se tady rekreovat.
K vodě je to kousek a sumci na Orlíku, to byla tenkrát marka.
Tahle Lomecká tady možná uklízela už tehdy. Vlastně o tom
moc nevím. Když jsem dorůstal, byl pro mě tenhle barák
mrtvej. Znal jsem ho jen z matčina vyprávění. A nikdy bych
nevěřil, že mi to jednou bude patřit. Máš co pít? Víno chutná?
Jo ty vlastně nepiješ.“

„Ne, ale dobrý sklenice.“

„Ty po dědovi nejsou. Komouši všechno rozkradli nebo
rozbili. A upravili po svém. Některé jejich vkusné zásahy už
nikdy nepůjdou opravit.“

„A ta Lomecká?“

„Nikdo lepší v okolí není.“

Michal vstal, mohutným kovaným pohrabáčem rozhrábl ohniště a přiložil poleno. Protáhl se a pohlédl na Báru. Byl to příjemný pohled.

„Nemáš hlad? Já se v tom motorestu moc nenajed. Jolana byla nějaká nervózní a kuchař asi nevyspalej.“

„Ty ji znáš, tu servírku?“

„Jezdím kolem už čtyři roky a to je jediný místo, kde se dá po cestě najíst.“

Chvíli mlčeli.

„A co tvá rodina? Oni sem nejezdí?“

„My jsme trochu složitá rodina. Vlastně nejsme už žádná rodina. Fotr není, matka není, děti nejsou. Jen tenhle dům a já.“

„Někdy to může být až dost.“

„Bol som dlho preč.“

Nechápala.

„Takhle přece překládali na Slovensku Keseyho Přelet, vzpomínáš?“ zkusil ověřit její věk a kulturní rozhled. „A taky daleko,“ pokračoval, když neuspěl, „až za velkou louží. Mámina rakovina šla rychle. Letenku na pohřeb jsem sehnal, ale kvůli sněhový kalamitě jsem to nestihl. Měl jsem letět o den dřív, ale musel jsem se tenkrát ohánět a každý den byl dobrej.“

„A cos tam dělal? V Americe.“

Michal si nalil a znovu chtěl nalít i Báře. Položila ruku na čistou skleničku. Dobře, dobře, pomyslel si, neboj, nechci tě opít, dneska mám vážně jiný starosti. Ale je to škoda.

„V osmaosmdesátým jsem utekl. Tenkrát už to nebylo moc složité. Bylo nás víc, kteří nevěřili, že se to může někdy skutečně otočit. Ty jejich uvolňovací kecy nás spíš dráždily. Pak se ukázalo, že jsme to špatně odhadli. Některý se vrátili hned, ale já si tam našel holku, práce byla, domů jsem nespěchal. A mámu už jsem nestihnul.“

„Byla hezká?“

„Krásná, máma byla krásná ženská.“

„A ta holka?“

„Jo, ta taky. Nakonec práskla do bot.“

„To se říká spíš o chlapech.“

„Možná říká, ale opravdu je to takhle. Byla to Číňanka ze Singapuru, vrátila se domů.“

Michal vstal a zapálil velkou svíčku na stole. Ukrojil si kousek špeku, který si hověl na letitém prkénku.

„Nechceš?“

„Ne, díky, já to dopiju a zmizím. Mám ještě kus cesty.“

„Škoda, já se ještě nic nedozvěděl, třeba kam jedeš.“

Z chodby zadrnčel zvonek.

„Kdo to může být? Čekáš někoho?“ zeptal se udiveně Michal. Vtip nezabral.

„Jdu otevřít. Možná nám nesou k večeři pizzu.“

Z chodby se ozvaly nesrozumitelné hlasy. Začala se rychle oblékat. Hlasy se blížily.

„Já jsem si vyjel na výlet ... a tak mě napadlo, ale promiň, takhle bez ohlášení. Neruším?“

„Co blbneš, brácha? Jak bys mohl? Pojď dál, hned tě představím.“

Bára stála u krbu, oblečená a s kabelou přes rameno.

Chmel

Vlekl nohy v gumákách zaprášenou návší a připadal si jako Ivan Děnisovič. Místo mrazu nasládlý chmelový zápach, místo skučícího větru spalující slunce, místo několika vrstev roztrhaných vaťáků černý pogumovaný plášť a klobouk. A místo onucí ty zatracený holínky! Z posledních sil se Petr došoural do patra ubikace. Nikoho nevnímal a praštil sebou na tenký slamník hozený přes vytahanou drátěnku, která se při dopadu skoro dotkla podlahy. Ležel a pomalu se vracel ze sibiřského tábora do skutečnosti.

„Hele, jdeme dneska do sokolovny? Kdo jde?“ houkl Alex z palandy na ostatní.

„Co? Cvičit? Bradla, koně, ribstole ... nebo kozy naděl?“ zívł Lubor.

„Kozy do ruky, hračky pro kluky,“ navázal pohotově Alex a divoce mačkal ušmudlaný polštář na kavalci.

„Alexi, ty sis ale ještě moc nepohrál, co? Myslím jako fakt s babama,“ přidal se Roman, natažený v holínkách na posteli.

Richarda to rozesmálo.

„Hele, srna, ty se moc nesměj, já nevím, komu panictví stříká z uší,“ reagoval útočně Alex.

„Navlíkni si svoje lacláče a běž si trsnout, impotente,“ ozvalo se z druhé strany místnosti.

„Chce tu někdo přes držku?“ vypálil Alex.

„Já na svazáckou dýzu kašlu, jó to kdyby znovu přijela Michnová, ale tuhle diskotékovou vymaštěnost nemusím,“ uklidňoval začínající spor Lubor.

„Jo, ta byla dobrá, Michnová, jak minule v hospodě před koncertem vykřikovala: Filipovou nehledejte, ta šuká někde se Zichem, jó, tak to byla psina, ale pak hráli dobře, to jo. Bych šel taky klidně znova,“ dodal Roman. Skopl z nohy holínku, až odletěla ke dveřím.

Petr tupě poslouchal a byl rád, že spolužákům nemusí odpovídat, natož vysvětlovat názor na předvcerejší koncert v kněževeské sokolovně.

Někdo zaklepal na dveře.

„Klucí, můžu dál?“ ozvalo se, „já jenom jestli nejste někdo nahej. Něco vám chci jen říct,“ škemral vyplašený hlas třídního potrhla Moniky.

„Nejsme, ale už stahuju trenky,“ odpověděl Jirka a přitom otevřel dveře.

„No ne, já jen aby..“ koktala Monika a nejistě vstupovala.

„Jen pojď dál, Moni. Romča se právě přiznal, jak ho skličuje jeho nenapravitelné panictví.“

„Hele, nesor, jó, a dej si pozor na ciferník,“ vrhl se Roman na Jirku a zacloumal mu s kšandami montérek.

„No, tak já teda jdu,“ vešla dovnitř hezká blondýnka s výraznou ofinou a ještě výraznějšími linkami kolem očí.